
Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 7.12.2022 klo 13.00 – 15.28

Paikka: Kaupunginhallituksen sali, kaupungintalo, 3. krs

Läsnä:

Valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara,	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	2. varapuheenjohtaja (SDP), etäyhteydellä
Jussi Silvonen	(Vas.)
Reetta Angelvo-Riipinen	(PS)
Päivi Riihilahti-Syvänen	(Kok.)

Järjestöjen edustajat:

Lahja (Lala) Sjöblom	Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri, 1. varapuheenjohtaja
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Liisa Hangonmäki	Helsingin Kunnalliset Eläkeläiset - 15.20 asti
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Pirjo-Liisa Kangasniemi	Helsingin kansallinen senioripiiri
Ulla Lumijärvi	Helsingin seurakuntayhtymä
Susanna Lehtovaara	Jade-yhteisö
Jari Jokiluhta	Helsingin Muistiyhdistys

Kaupungin pysyvät asiantuntijat

Emmi Komlosi	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Pirjo Tujula	Kaupunkiympäristön toimiala, etäyhteydellä

Muut kaupungin edustajat, kaupunginkanslian vuorovaikutustiimi:

Titta Reunanen	vuorovaikutuspäällikkö, etäyhteydellä 13.58 asti
Tiina Lappalainen	vammaisasiamies, vammaisneuvoston siht., etäyhteydellä
Outi Paulig	vanhusneuvoston sihteeri
Sari Elfving	projektisuunnittelija

Vierailija Daniel Sazonov apulaispormestari, sosiaali- ja terveystoimi (kohta 9)

1.

Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2.

Osallistujien toteaminen

Todettiin, että sote-toimialan edustaja Seija Meripaasi ja hänen varahenkilönsä olivat estyneet osallistumasta, samoin kaupunginkanslian edustaja Stina Högnabba ja hänen varahenkilönsä sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan edustaja Minna Kaattari ja hänen varahenkilönsä.

Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry:n edustaja Marja Ruotsalainen ja hänen varahenkilönsä olivat estyneet osallistumasta.

Helsingin seurakuntayhtymän edustaja Pirkko Linder on estynyt osallistumasta, paikalla oli varaedustaja Ulla Lumijärvi.

Helsingin Muistiyhdistyksen edustaja Teija Mikkilä oli estynyt osallistumasta, paikalla on varaedustaja Jari Jokiluhta.

Etäyhteydellä osallistuivat Vesa Paavonen, kaupunkiympäristötoimialan edustaja Pirjo Tujula, vuorovaikutuspäällikkö Titta Reunanen sekä vammaisasiamies Tiina Lappalainen.

3.

Asialistan hyväksyminen

Osallistujia pyydettiin ilmoittamaan, jos on asioita kohtiin muut asiat tai tiedotusasiat. Todettiin muihin asioihin kevään toimintasuunnitelman täsmennyksiä ja kaksi muuta asiaa.

[Siht. lis. kohdan 6 jälkeen käsiteltiin asialistan kohdat 8-9, joten muistiossa asioiden numeroinnissa on muutoksia asialistaan nähden.]

4.

Edellisen kokouksen muistio

Kokouksen 9.11.2022 muistio oli jaettu neuvostolle 11.11.2022. Muistioon oli tehty korjauksia 17.11. ja korjattu muistio oli lähetetty neuvostolle.

5.

Muistion tarkastajat

Valittiin muiston tarkastajiksi Reetta Angelvo-Riipinen ja Jussi Silvonen.

6.

Vanhusneuvoston arviointi sosiaali- ja terveystoimen vanhuspalvelujen riittävydestä ja laadusta 2021

Neuvoston kokouksessa 9.11.2022 saatiin palvelujen esittely ja käytiin keskustelu. Asialistan liitteenä oli jaettu kokouksen keskustelun ja työvaliokunnan jatkotyöskentelyn pohjalta luonnos, joka sisälsi arviointia ja kysymyksiä. Arviointi kysymyksineen esitettiin toimitettavaksi sote-toimialalle siten, että pyydetään vastauksia viimeistään 18.1.2023, jolloin toimialajohtaja Juha Jolkkonen vierailee vanhusneuvoston kokouksessa.

Hyväksyttiin tämä esitys niin, että kysymyksiin lisätään vielä aiheet:

- Miten turvataan jatkossa Kuusikko-vertailut ja raportit, kun kaikki muut Kuusikko-kaupungit tulevat kuulumaan hyvinvointialueisiin?
- Palveluasumisen vuokrasuhteet siirtyvät kaupunkiympäristön toimialalle. Miten toimiala on valmistautunut avustamaan henkilöitä, jotka tekevät palveluasumiseen liittyvän vuokrasopimuksen? Miten asumistuen hakeminen neuvotaan? Entä mahdollisen toimeentulotuen ja muiden tukien? Onko yksityisillä palveluasumisen tuottajilla samat perusteet vuokran perimiseen ja miten vuokran suuruus tällöin määritellään?

7.

Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden työn ajankohtaiset

Todettiin, että kaupungin hyvinvointisuunnitelma oli hyväksytty kaupunginvaltuustossa 16.11.2022. Suunnitelma ja siihen liittyvä saateviesti oli jaettu vanhusneuvostolle 30.11.2022.

Ikääntyvien osuudesta tulee painettu versio. Järjestöille järjestetään hyvinvointisuunnitelmaa koskeva tilaisuus maaliskuun loppupuolella.

Ikääntyneiden hyvinvointia edistävän verkoston seuraava kokous on 12.12.2022 ja siinä ovat mukana vanhusneuvoston nimeämät edustajat.

Keskustelussa nostettiin esiin suunnitelman seurannan tärkeys. Palautteena tuli esiin myös, että suunnitelmaa on järjestöille esitelty siinä vaiheessa, kun valmistelu oli jo varsin pitkällä. Todettiin myös, että kaupungin tuoreessa järjestöavustus-päätöksessä ei myönnetty avustuksia kaikille niitä hakeneille. Sovittiin, että kysytään apulaispormestarilta, onko mahdollista jakaa valtionperintörahoista avustusta niille järjestöille, jotka eivät saaneet hakemaansa avustusta.

8.

Vammaispalvelulakiin esitetyjen muutosten vaikutukset ikääntyneisiin

Vanhusneuvoston kokouksessa 9.11.2022 käsiteltäväksi sovittu asia: Vanhusasiavaltuutettu on ottanut kantaa vammaispalvelulakiin esitettäviin muutoksiin. Valtuutettu toteaa, että muutosesitys heikentää yksiselitteisesti iäkkäiden vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumista ja asemaa. Hän pitää välttämättömänä, että esityksen mukainen ikääntymisrajoitus poistetaan ja vaatii ikääntymisrajoitusten poistoa. [Linkki kannanottoon](#). Valtuutettu käsiteli asiaa myös puheenvuorossaan Kampin yleisötilaisuudessa 23.11.2022.

Helsingin kaupunki on antanut vammaispalvelulain muutoksesta lausuntonsa kaupunginhallituksen kokouksessa 4.4.2022. Lausunnossa todetaan ikääntymisrajoituksesta: ”Esityksessä oleva ikärajoitus (ikäntymiseen liittyvät sairaudet ja vammat) tulee laajenemaan ja koskemaan kaikkia vammaispalveluja ja tukitoimia. Tämä on kaupungin näkemyksen mukaan perusteltua. Muutos on kuitenkin erittäin työllistävä, sillä tuhansia vammaispalvelun asiakkaita joudutaan arvioimaan uuden lain perusteella ja heille tullaan tekemään uudet päätökset. Oikaisuvaatimukset tulevat lisääntymään sosiaali- ja terveyslautakunnan jaostossa sekä tuomioistuimissa, samoin kuin muistutukset.”

Vammaisneuvosto antoi oman lausuntonsa 17.3.2022. Lausunnossa todetaan, että ikääntymisrajoituksen myötä tarvitaan arviointia, selvittelyä ja toimivien palvelujen kehittämistä ikäihmisille.

Todettiin, että esitetty ikääntymisrajoitus on huolestuttava. Päätettiin esittää pääkaupunkiseudun vanhusneuvostoille ja eduskunnan ikäverkostolle, että ikääntymisrajoitus pitäisi saada poistettua laista. Asia vaatisi toimia mahdollisimman pian. Sovittiin, että työvaliokunta valmistelee kannanottoehdotuksen, joka lähetetään koko neuvostolle.

Asia otetaan esiin myös vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston työvaliokuntien tapaamisissa, jota suunnitellaan tammikuulle. Tämä on kuitenkin liian myöhäinen ajankohta vaikuttaa asiaan.

9.

Apulaispormestari Daniel Sazonovin tapaaminen

Vanhusneuvosto oli toimittanut apulaispormestarille seuraavia kysymyksiä ja keskustelunaiheita. Puheenjohtaja totesi, että voidaan keskustella myös muista aiheista.

Apulaispormestari aloitti kiittämällä 23.11.2022 järjestetystä Kampin yleisötilaisuudesta, jossa hän oli avaajana. Tilaisuuden yleisömenestys oli suuri, mikä kertoo ihmisten suuresta tiedon ja keskustelun tarpeesta. Kaupungin johdon edustajien mukana oloa arvostetaan ja vastaavanlaisia tilaisuuksia kannattaa järjestää jatkossakin.

Keskusteltiin vanhusneuvoston etukäteen lähettämien kysymysten ja jäsenten esittämien kysymysten perusteella:

Miten valtiolta Helsingille sote-palveluja varten siirtyvä määräraha (2,57 miljardia euroa) jakautuu ja mikä osuus siitä käytetään ikääntyvien käyttämiin palveluihin?

Apulaispormestari totesi, että määrärahan jakautumisesta ja kohdentumisesta ikääntyvien palveluihin ei ole tarkkoja euromääräisiä lukuja. Todettiin, että sote-toimialan palveluista sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluja, käyttävät pääosin ikääntyneet. Osaa palveluista, esim. terveysasemapalveluja, käyttävät kaikki ikäryhmät, mutta käyttäjissä on paljon ikääntyneitä. Toimialalle tulee nyt uutena mukaan pelastustoimi, joka palvelee kaikenikäisiä.

Kuusikko-kaupunkien vertailussa raportoidaan kustannusten määrästä ja osuuksista, mutta vertailut ovat laskennallisia.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelukokonaisuuden budjetti on tämän hetken tiedon mukaan 588 m€, jossa kasvua edellisvuoteen on 5,9 %. Summasta 473 m€ kohdentuu kotihoitoon ja seniorikeskuksiin, loput Helsingin sairaalaan. Lopulliset budjettipäätökset tehdään uudessa sotepe-lautakunnassa, joka aloittaa toimintansa ensi vuoden alussa.

Voisiko kaupunki rahoittaa enemmän omasta budjetista hyvinvointia edistävää ehkäisevää toimintaa ja esim. järjestöjä?

Apulaispormestari totesi, että kaupungilla on hyvinvointia edistävää toimintaa, mm. asukastalot ja järjestöavustukset, jotka siirtyivät kaupunginkanslian hallintoon. Lisäksi suuri osa kulttuurin ja vapaa-ajan palvelusta on hyvinvointia edistävää. Kaupungin eli ns. Kunta-Helsingin ja uuden sotepe-toimialan työnjako on lakisääteinen. On tärkeää, että työnjako pysyy selvänä ja rahoitustilanne vertailukelpoisena muiden hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa. Järjestöavustuksissa korostettiin tänä vuonna ennakoitavuutta ja vakautta. Valtionperintöjen kautta käyttöön tulevat avustusmäärärahat vaihtelevat kuitenkin vuosittain. Avustuskäytäntöjen kehittämistä jatketaan yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Kysymyksiä tuli myös terveysasemien lääkäripalvelujen kehittämisestä, lääkärien kielitaitovaatimuksista ja kuntoutuspaikkojen käytöstä.

Apulaispormestari totesi, että terveysasemia on jo pitkään vaivannut lääkäripula ja avoimia vakansseja on paljon. Laillistetut lääkärit täyttävät kielitaitovaatimukset. Kuntoutuspaikkoja, jotka on alun perin perustettu veteraaneja varten, käytetään nykyään muuhun kuntoutukseen. Paikkojen kysyntä ylittää tarjonnan, esimerkkinä Oulunkylän kuntoutussairaala.

Kysyttiin henkilöstöpulaan liittyen siitä, miten kaupunki selvittää henkilöstön viihtyvyyttä.

Apulaispormestari totesi, että joka vuosi tehdään laajat työhyvinvointia mittaavat kyselyt. Tuloksissa näkyy selvästi hyvän johtamisen merkitys työntekijöiden tyytyväisyydessä. Tilanteeseen vaikuttaa nyt kuitenkin myös valitettava palkanmaksusotku.

Kysymykseen, miten sote-palvelujen nykyisten rakennusten omistus ja hallinta on järjestetty, apulaispormestari vastasi, että ns. Kunta-Helsinki on jatkossakin kiinteistöjen omistaja ja sotepe-toimialan vuokranantaja.

Etukäteen lähetetyistä kysymyksistä käsiteltiin myös asiakasmaksulain soveltamista ja ulosottoa. Kuinka paljon asiakasmaksuja on ulosotossa ja kuinka moni ulosotossa olevista on ikääntynyt? - Apulaispormestari totesi, että ulosotossa on 1400 asiakasta, jotka jakautuvat melko tasaisesti eri ikäryhmiin. Uusia ulosottotapauksia tulee noin parisataa vuodessa. – Helsingissä tilanteeseen vaikuttaa mm. se, että terveystakeskusmaksu ei ole käytössä.

Neuvoston puheenjohtaja totesi, että kaikki ulosottotapaukset ovat inhimillisesti ja taloudellisesti raskaita niiden kohteeksi joutuville ihmisille. Helsingin linja maksuhuojennuksissa ja -vapautuksissa on ollut tiukka. Toimeentulotuen pitäisi olla viimesijainen tukimuoto.

Puheenjohtaja kiitti apulaispormestaria ja neuvostoa aktiivisesta keskustelusta.

10.

Lausunto monikielistä seniorikeskusta koskevasta valtuustoaloitteesta

Vanhusneuvosto käsitteli kokouksessaan 9.11.2022 työvaliokunnan esitystä lausunnoksi. Kokouksessa Jade-yhteisön edustaja esitti vielä muutosehdotuksia, jotka todettiin saadun myös kirjallisina ja otetaan huomioon. Työvaliokunnan korjattu luonnos jaettiin neuvostolle 24.11.2022. Siihen oli tullut Reetta Angelvo-Riipiseltä kommentti, että tehdyt muutokset ovat liian suuria kokouksessa esillä olleeseen nähden.

Asialistan liitteenä oli 1.12.2022 jaettu työvaliokunnan esityksen pohjalta uusi luonnos (päiväty 30.11.2022), jossa oli huomioitu siihen mennessä tulleet kommentit. Neuvoston jäseniä oli pyydetty ilmoittamaan sihteerille ja puheenjohtajalle 5.12. klo 12.00 mennessä, mikäli pitävät tärkeänä tehdä muutoksia vielä tähän luonnokseen.

Reetta Angelvo-Riipinen oli lähettänyt neuvostolle 4.12.2022 lausunnon viimeisiä kappaleita koskevan muutosesityksen perusteluineen.

Käytiin keskustelua lausunnon valmistelun vaiheista. Todettiin, että on tarpeen järjestää äänestys, se voidaan tehdä avoimena äänestyksenä ja että äänestykseen osallistuvat neuvoston varsinaiset jäsenet.

Asialistan liitteenä jaettu pohjaesitys sai äänestyksessä yksitoista ääntä ja Reetta Angelvo-Riipisen 4.12.2022 lähettämä muutosehdotus kaksi ääntä. Päivi Riihilahti-Syvänen (Kok) kannatti Angelvo-Riipisen esitystä.

Reetta Angelvo-Riipinen esitti eriävän mielipiteensä ja pyysi oman ehdotuksensa muistion liitteeksi. Liitteenä.

11.

Kuulumiset ja palautteet eri tilaisuuksista

Vanhusneuvoston ja eläkeläisjärjestöjen yleisötilaisuus Kampin palvelukeskuksessa 23.11.2022: Asiaa oli käsitelty jo asialistan kohdassa 9. Käytiin vielä

palauttekeskustelua tilaisuudesta. Tilaisuuden materiaalit oli viety vanhusneuvoston verkkosivuilla. Sote-toimen vastauksia tilaisuudessa esitettyihin kysymyksiin oli jaettu neuvostolle asialistan liitteenä. Osaan aiheista palataan tammikuussa, kun toimialajohtaja Jolkkonen on paikalla.

Esteettömyysseminaari 24.11.2022: Seminaarissa esitettiin vanhusneuvoston puheenvuoro. Kaupunkiympäristötoimialan edustaja Pirjo Tujula ilmoitti, että tilaisuuden materiaalit ovat tulossa Helsinki kaikille -verkkosivuille ja neuvostolle ilmoitetaan, kun ne ovat siellä.

12.

Vanhusneuvoston kokoukseen 18.1.2023 valmistautuminen

Tammikuun kokouksessa on vieraana sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialajohtaja Juha Jolkkonen. Toimialajohtajalta varattu aika on 35 min. Keskustelun pohjana on vanhusneuvoston arvio vanhuspalvelujen toteutumisesta (vrt. kokousmuistion kohta 6) Lisäksi otetaan esiin sote-muutokseen liittyviä asioita, ainakin kysymys: Miten turvataan, että saadaan jatkossa vertailukelpoista tietoa sote-palveluista ja niiden kustannuksista (Kuusikko-raportit). Jo aiemmin on lähetetty toimialajohtajalle toimintasuunnitelman mukaisesti keskustelunaiheiksi asiat Sote-uudistus ja ikääntyneiden tarvitsemat palvelut Helsingissä, asiakasmaksulain soveltaminen ja palvelusetelien mahdollisuudet.

13.

Muut asiat

- Kevään 2023 toimintasuunnitelman täsmennyksiä: Jade-yhteisön edustaja esitti, että johonkin kokoukseen otettaisiin YK:n ihmisoikeusneuvoston ikääntyvien oikeuksia koskeva Suomessa koskeva raportti, jonka käännös suomeksi on meneillään. Ehdotus hyväksyttiin. Työvaliokunta valmistelee asiaa. - Päivitetty kokouskalenteri jaetaan neuvostolle kokousmuistion liitteenä.
- Helsingin Eläkeläisten Aluejärjestö teki vierailun Tallinaan. Kuultiin, että Tallinnassa on kaupunginosakohtaiset vanhusneuvostot, jotka mielellään tekisivät yhteistyötä Helsingin vanhusneuvoston kanssa. Tätä voidaan suunnitella keväälle tai syksylle.
- Ratikkapysäkkien poistamissuunnitelmia koskeva yhteydenotto: Kaupunkiympäristötoimialan edustaja Pirjo Tujula kertoi saaneensa eräältä kaupunkilaiselta 3.12.2022 viestin, jossa kritisoidaan kaupunkiympäristö toimialan suunnitelmaa ratikkapysäkkien vähentämisestä. Viestin lähettäjä pyytää vanhusneuvostoa estämään tällaisen suunnitelman toteutumisen. Todettiin, että viesti jaetaan neuvostolle ja asia on tärkeä. Vanhusneuvosto käsittelee asiaa seuraavassa kokouksessaan 18.1.2023. Viestin lähettäjälle ilmoitetaan, että asia on siirretty vanhusneuvoston käsiteltäväksi.

14.

Tiedotusasiat

Eläkeläisten Helsingin aluejärjestön aloite:

Eläkeläisten Helsingin Aluejärjestö on lähettänyt 22.11. aloitteen omalääkäri-omahoitaja-järjestelmästä Helsingin kaupunginhallitukselle, valtuustoryhmille ja sotepe-toimialalle, joka aloittaa vuoden 2023 alussa, sekä vanhusneuvostolle. Aloitteessa viitataan Vallilassa toimineeseen omalääkäri-omahoitaja-järjestelmään, josta saatiin hyviä kokemuksia. Aloite oli jaettu vanhusneuvostolle kokouksen asialistan liitteenä. – Todettiin, että asia liittyy laajempaan kokonaisuuteen terveysasemien tilanteesta ja palvelukyvystä. Vanhusneuvosto on tehnyt

kannanoton Helsingin terveysasemien tilanteeseen 6.4.2022 ja lähettänyt sen kaupunginhallitukselle ja sosiaali- ja terveyslautakunnille.

Merkittiin tiedoksi Eläkeläisten Helsingin Aluejärjestön aloite. Keskustelussa todettiin, että kyseessä on tärkeä asia, joka on noussut eri muodoissaan esille useita kertoja. Terveysasemalääkärien vastaanotoilla on liian kiire, vanhat ihmiset eivät ehdi kertoa asioitaan ja kokevat usein muutenkin saavansa huonoa palvelua. Omalääkäri- ja omahoitajajärjestelmä voisi tuoda tilanteeseen monenlaista helpotusta.

Ruokaviraston tiedote ikääntyneiden ravitsemuskampanjasta

Vanhusneuvostolle oli lähetetty asialistan liitteenä syksyllä 2023 järjestettävää kampanjaa koskeva tiedote, joka oli toimitettu kaupungin kirjaamoon 1.12.2022. - Merkittiin asia tiedoksi ja sovittiin, että pyritään saamaan jakoon neuvoston jäsenille tiedotteessa mainittu julkaisu: "Vireyttä seniorivuosiin – Ikääntyneiden ruokasuositus".

15.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.28, kiitti kaikki ja toivotti hyvää joulua.

Puheenjohtaja

Sihteeri

Auni-Marja Vilavaara

Outi Paulig

Muistion tarkastajat

Reetta Angelvo-Riipinen

Jussi Silvonen